

корпоративну пошту, в результаті виховується толерантне ставлення учнів ПТНЗ до думок колег, формується вміння виділяти головне, спільно шукати шляхи вирішення виробничої проблеми та досягати поставлених цілей тощо.

Попри потужний потенціал ЕНМК у формуванні психологічної готовності майбутніх робітників до професійної діяльності, вважаємо за необхідне наголосити на можливих негативних наслідках застосування ЕОР в системі ПТО.

Неправильна організація взаємодії людини з комп'ютером у процесі професійної підготовки призводить до деструктивних відхилень розвитку особистості: учні втрачають відчуття реальності, проходять етапи професійного становлення виключно у віртуальному світі, тобто відбувається формування психологічної готовності до віртуальної діяльності. Тому до подальших наукових досліджень відносимо визначення оптимальних умов використання ЕНМК у підготовці кваліфікованих робітників в системі ПТО.

Література:

1. Литвин А. В. Інформатизація професійно-технічних навчальних закладів будівельного профілю : монографія / Андрій Вікторович Литвин. — Львів : Компанія «Манускрипт», 2011. — 498 с.
2. Сімко Р. Т. Поняття готовності до професійної діяльності на сучасному етапі розвитку психологічної наук / Р. Т. Сімко // Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Вип. 13. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 780 с.

Т.В.Ключкович,
аспірант, Ужгородський національний університет

РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ: ОСНОВНІ ФАКТОРИ ТА ЕТАПИ

В процесі постсоціалістичного розвитку, розбудови власної державності та інтеграції в європейський освітній простір Словаччина пройшла складним шляхом реформ, результати яких дозволяють говорити про функціонування в країні системи вищої освіти європейського рівня.

Аналізуючи процес трансформації системи вищої освіти в Словаччині, варто, насамперед, зупинитися на тих основних факторах, що впливали на цей процес. Серед найбільш значимих об'єктивних чинників макрорівня, які мали вплив на різних етапах реформування, варто назвати: розпад соціалістичного табору та дезінтеграційні процеси на постсоціалістичному просторі, розпад Чехословаччини та створення самостійної Словацької Республіки, інтенсифікація євроінтеграційних процесів та підтримка Європейською спільнотою освітніх перетворень у Словаччині. Освітня політика також є залежною від внутрішньополітичної, соціально-економічної та соціально-демографічної кон'юнктури розвитку словацького суспільства в кін. ХХ- поч. ХХІ ст.

Реформування освіти в СР перебуває у площині напружених взаємовідносин між трьома групами суб'єктів освітнього процесу: державою і політичними партіями, які впливають на процес формування освітньої політики; педагогічними працівниками як реалізаторами реформ; громадськістю, яка посередництвом суспільної думки створює соціальний контекст процесу змін [1, с. 37].

Інший важливий аспект факторного впливу – це чинники традиційного характеру, формування яких йде впродовж десятиліть і навіть століть. Б.Косова та Ш.Порубський виокремили, зокрема, три основних традиційних фактори, які сильно закорінені в словацькій освітній системі, і тим самим, впливають, переважно гальмуюче, на процес реформування: 1) централізаторські тенденції в освіті та намагання держави контролювати освітній процес; 2) традиція інформативного навчання, яка має корені ще з педагогічно-дидактичної

спадщини Я.А.Коменського; 3) суспільне розуміння значення освіти [1, с. 36-37].

Інтенсивність та результативність реформ дозволяють виокремити кілька етапів розвитку системи вищої освіти в Словацькій Республіці.

Перший етап трансформації розпочався відразу після краху комуністичного режиму в Чехословаччині в 1989 р. і тривав до розпаду спільної держави чехів і словаків у 1992 р. Для даного періоду характерні: демократизація системи управління вузами, демонтаж старих ідеологічних освітніх структур, розробка перспектив і орієнтирів розвитку вищої освіти.

В травні 1990 р. Федеральними зборами ЧСФР було ухвалено Закон «Про вищі школи» [2], який був значним поступом до європейської моделі вищої освіти. В законі були врегульовані питання, що стосуються академічних прав і свобод вузів, їх фінансування і самоврядування, навчання студентів та ін. Закон стосувався організації вищої освіти в обох республіках, але в подальшому, з розпадом федерації в 1992 р., Чехія і Словаччина вирішували проблеми розвитку вищої освіти по-різному.

Другий етап трансформації охоплює 1993-1998 рр., коли при владі знаходилася урядова коаліція на чолі з В.Мечіаром. Це складний політичний період у розвитку молодої Словацької Республіки (СР), пов'язаний з наростанням авторитарно-націоналістичних тенденцій у функціонуванні політичного режиму. Політичний контекст відображався на освітній системі, цілі розвитку якої коливалися між відкритістю (європеїзацією) та закритістю (націоналізацією).

В серпні 1994 р. Міністерство освіти і науки СР на чолі з Л.Гарахом презентувало «Проект Константин – Національна програма виховання та освіти», в якому було викладено державну політику щодо реформування, розвитку виховання та освіти в СР до 2015 року. Але ця спроба реформ так і не була реалізована. Системні перетворення в сфері освіти в цей період не відбувалися, здійснювалися тільки часткові зміни на рівні формальної організації та адміністративного управління освітнім процесом.

Третій етап розвитку вищої освіти СР, пов'язаний з її концептуалізацією і європеїзацією. В листопаді 1998 р. у програмній заяві уряду М.Дзурінди розвиток освіти було проголошено пріоритетним напрямком діяльності та взято курс на створення цілісної концепції розвитку виховання і освіти на тривалу перспективу.

Важливим імпульсом європеїзації вищої освіти було підписання Словаччиною в червні 1999 р. Болонської декларації про єдиний європейський простір освіти.

30 серпня 2000 р. урядом Словаччини було ухвалено «Проект концепції подальшого розвитку вищої освіти в Словаччині на 21 століття», в якому було зафіксовано стан розвитку вищої освіти, встановлено орієнтири і механізми змін.

Серед основних стратегічних цілей, які висувалися в концептуальних документах кін. 1990-х – поч. 2000-х рр. були: автономізація вищих закладів освіти; покращення матеріальної бази вузів та їхнього фінансового забезпечення; структурні зміни змісту вищої освіти; покращення якості вищої освіти; розширення доступності вищої освіти за рахунок запровадження нових форм навчання; мотивація громадян до безперервного навчання впродовж життя та ін.

Активізацію діяльності щодо європеїзації вищої освіти СР можна прослідкувати щонайменше у двох напрямках: перший – це створення правових основ шляхом ухвалення нормативних актів, другий – практичні дії по їх реалізації та інші ініціативи в освітньому процесі.

Базові нормативні рамки щодо поступової реалізації Болонського процесу були створені в 2002 р. Законом «Про вищі школи» (č. 131/2002) і Постановою Міністерства освіти СР «Про кредитну систему навчання» (č. 614/2002). Новий Закон «Про вищі школи», що вступив в дію 1 квітня 2002 р., врегулював широкий спектр питань щодо правового положення вузів, їх фінансування та управління, навчальних програм та спеціальностей, акредитації, статусу викладачів і студентів, їх соціальної підтримки та ін.

В період діяльності другого уряду М.Дзурінди (з 2002 по 2006 рр.) відбувається імплементація реформи вищої освіти, зокрема впроваджується кредитна система навчання на базі Європейської системи трансферу кредитів (ECTS), а також реструктурується система навчальних спеціальностей щодо їх кількості та змісту.

Вступ Словаччини до Європейського Союзу (ЄС) у 2004 р. додав імпульсів реформуванню освіти в контексті виконання політичних планів і зобов'язань уряду, а також положень, зафіксованих у міжнародних угодах щодо розвитку Болонського процесу (Празьке комюніке в 2001 р., Берлінське комюніке в 2003 р. та ін.).

Закон «Про вищі школи» постійно оновлюється і вдосконалюється. У 2007 р. було запроваджено загальнонаціональний реєстр студентів і викладачів, розширено перелік джерел фінансування вузів, вдосконалено систему соціальної підтримки студентів. Останні зміни до Закону в грудні 2012 р. новелізували положення щодо обліку діяльності вузів, їх політики по забезпечення якості навчання, стипендійного забезпечення та ін.

Таким чином, у СР відбулися значні зміни в системі вищої освіти, орієнтовані на оновлення всіх її структур та нормативно-правового забезпечення, модернізацію змісту і методів підготовки фахівців в контексті входження до європейського освітнього простору.

Література:

1. Kosová B. Slovenská cesta transformácie edukačného systému po roku 1989 na príklade primárneho vzdelávania a prípravy jeho učiteľov / B.Kosová, Š. Porubský // Pedagogická orientace. – 2011. – Č. 21(1) – S. 35–50.

2. Zákon č. 172/1990 Z.z. zo 4. mája 1990 o vysokých školách // Zbierka zákonov. – 1990. – Čiastka 30. – S. 681-689.

З.В. Бойко,
аспірантка,